

Zápis z 1. zasedání

mezirezortní Pracovní skupiny k Sociálnímu klimatickému fondu

Datum zasedání:	1. listopadu 2023
Místo:	Ministerstvo životního prostředí
Přítomní účastníci:	Viz prezenční listina

Úvod

Jan Kříž (MŽP, vrchní ředitel sekce ekonomiky životního prostředí) přivítal a seznámil přítomné hosty s programem jednání. Jednání se svolalo za účelem spolupráce nad nastavováním implementace Sociálního klimatického fondu (dále pouze „SKF“).

Mezirezortní pracovní skupina pro Sociální klimatický fond (dále pouze „PS SKF“) by se měla scházet cca 1x za 2-3 měsíce, zatím nebude formální, časem je možné rozšířit členskou základnu a změnit formát. Nyní by PS SKF měla být zastřešujícím orgánem pod kterým by vznikly tematické (expertní) pracovní skupiny (dále pouze „TPS“), které se budou podílet na věcné a analytické přípravě Sociálního klimatického plánu (dále pouze „SKP“). Tyto TPS budou zaměřené na hlavní oblasti SKF. V rámci utváření TPS, bude PS SKF požádána o revizi členské základny a popisu jejich činností. Návrh byl potvrzen ze strany PS SKF tichým souhlasem. V závěru upozornil na důležitost participativního přístupu a předal slovo.

Následovalo představení všech přítomných (viz prezenční listina).

Leo Steiner (MMR, vrchní ředitel sekce evropských a národních dotací) poděkoval za vytvoření této pracovní skupiny a požádal o vysvětlení ukotvení gesce MŽP pro SKF.

- **Maggie Škabraha Dokupilová** (MŽP, ředitelka odboru financování dekarbonizace ekonomiky) popsala gesci MŽP během vyjednávání nařízení o zřízení SKF. Ná vazně byla implementace nařízení potvrzena MŽP v Informačním systému pro aproximaci práva. Jedná se o portál Úřadu vlády, kde se nastavuje odpovědnost za implementaci EU legislativy. Běžela zde lhůta, kdy se mohlo přihlásit jiné ministerstvo, nikdo tak neučinil. Dále se zde bere v potaz gesce MŽP pro obchodování s emisními povolenkami, jež budou zdrojem SKF.
- **Jan Kříž** (MŽP) zmínil, že je možné připravit dokument, který potvrdí gesci MŽP. V souvislosti s tím upozornil na možnost vyjednání úpravy gesce pro jiné ministerstvo, nicméně není mnoho času na přípravu SKP v souvislosti s brzkým počátkem implementace SKF.

Bod 1: EU ETS2

Petr Holub (MŽP, vrchní ředitel sekce ochrany klimatu) shrnul důležité informace o doplňujícím systému obchodování s emisními povolenkami - EU ETS2. EU ETS1 zahrnuje paliva v energetice, průmyslu a ve zdrojích nad 20 MW tepelného výkonu, nicméně další paliva na sobě v tuto chvíli nemají „cenu uhlíku“, proto od roku 2027 bude spuštěn odděleně systém EU ETS2. Informoval o tom, co do tohoto systému bude spadat a kde jsou výjimky, např. nespalovaná paliva, armáda, obrana a dále se řeší zemědělství, lesnictví. Při vyjednávání úpravy směrnice o EU ETS bylo zřejmé, že spuštění EU ETS2 by

mohlo mít negativní dopady na náklady domácností a firem, proto byly dojednány dva korekční mechanismy:

1. Cena emisní povolenky nemá překročit cenu 45 eur/tunu CO₂. V případě, že se tak stane bude vypuštěno další množství emisních povolenek, aby došlo ke snížení ceny.
2. Možnost odsunu spuštění EU ETS2 o jeden rok, např. v případě pokračování energetické krize.

Při ceně povolenky 45 eur/t CO₂ se pohybuje okolo 2-3 Kč/l benzínu či nafty. U zemního plynu se jedná 200 Kč/MWh, uhlí 300-400 Kč/1q uhlí. Jedná se o celoevropský systém, který je potřeba transponovat do české legislativy. MŽP připravuje novelu současného zákona o emisním obchodování, nicméně je ve hře i verze samostatného zákona. MPŘ by se mělo stihnout do konce roku vč. vypořádání. SKF je navázaný na EU ETS2, poběží od roku 2026 s cílem předejít negativním dopadům na zranitelné skupiny. Mimo SKF zde budou další desítky mld. korun z EU ETS2 do konce roku 2030. Nastavení správy výnosů z EU ETS 2 je politickou debatou.

Richard Juřík (MŽP, zástupce ředitelky odboru politiky životního prostředí a udržitelného rozvoje) doplnil, že pro SKF je jistých 50 mld. Kč (vč. národního příspěvku 25 %), nicméně zde bude k dispozici dalších, odhadem, 60–70 mld. Kč. SKF bude v roce 2026 pokryt z EU ETS1. Způsobilost výdajů je až od roku 2026 a výzvy nelze vyhlášovat dříve. Je možné do tohoto nástroje vložit zmíněné další prostředky z EU ETS2.

Miroslav Daněk (MMR, vedoucí oddělení řízení Strategie regionálního rozvoje) vznesl dotaz, zdali se jedná o centrální či sdílený program.

- **Maggie Škabraha Dokupilová** (MŽP) odpověděla, že se jedná o kombinaci a řízení bude podobné, jako u NPO.

Milan Ščastný (výzkumné konsorcium SEEPIA představil modelování dopadů na zranitelné skupiny) představil výsledky z projektu konsorcia SEEPIA a možné scénáře dopadů na domácnosti k referenčnímu roku 2019 (r. 2020 a 2021 nejsou vhodné kvůli pandemii covidu-19). Model například ukazuje, zdali je efektivnější zateplit anebo zaplatit vyšší cenu energií, dále počítá s kompenzacemi pro první dva decily, kde je alokace kompenzací pro oba dva decily totožná – od 3 do 12 tis. Kč na domácnost/rok. Počet domácností ohrožených energetickou chudobou se v různých scénářích pohybuje od 13,45 – 11,97 %. (*podrobnosti viz prezentace*). Máme mj. analýzu nákupu vozidel a dostupnost dopravní infrastruktury, zde je zanalyzováno pouze 13 aglomerací, chybí venkov.

Richard Juřík (MŽP) upozornil, že výstupy jsou zatíženy předpoklady modelování pro NKEP. Dominantně půjdou všechny výnosy z EU ETS1 a EU ETS2 do dekarbonizace a investic, které stimulují ekonomiku. To se následně promítne do příjmů a jejich růstu. Otázkou, zdali to odpovídá politické realitě využívání výnosů pro tyto účely či míře realizace projektů. Proto ta míra ohrožení energetickou chudobou zůstává stejná i v tom dekarbonizačním scénáři. Upozornil na to, že ve scénářích se počítá s progresivní mírou renovací budov, která sníží spotřebu energií.

Roman Matoušek (MMR, poradce ministra) upozornil, že realita je mnohem složitější a je škoda, že u modelování nebylo MMR od počátku. Položil otázku, zda je prezentovaný milion domácností rovnoměrně rozložen. V případě prvního decilu, jak je to s motivací domácností, aby se chovaly udržitelněji? Upozornil, že min. polovina žije v nájmu, jejich možnosti k úsporným opatřením jsou minimální a jít přes majitele těchto bytů. Dále upozornil, že je potřebná podpora ex ante a že modelování je potřeba co nejvíce sladit s aktuální situací v bydlení a s trhem s byty. Požádal o spolupráci a propojování agend.

Miroslav Daněk apeloval na potřebu začlenění územního rozměru těchto analýz.

- **Milan Ščasný** (SEEPIA) odpověděl, že neaspirují na detailní predikci – Předpoklady vyšly z mezirezortní diskuze. Vysvětlil, jak se dosud pracovalo a kam je možné se posunout.
- **Jan Kříž** (MŽP) zdůraznil, že tyto analytické potřeby budou řešit TPS.
- **Martin Šimáček** (MMR–ASZ, ředitel odboru pro sociální začleňování) se dotázal, zdali jsou skupiny již definovány. Upozornil, že se lidé v území chovají nepredikovatelně a na problematiku migračních trendů, v souvislosti s trendem a dynamikou růstu a úpadku obcí, v jejichž důsledku je složité zranitelné skupiny zachytit a destruuje to makro modely.
- **Jan Kříž** (MŽP) reagoval, že definice skupin bude předmětem spolupráce této pracovní skupiny. Jsme otevření návrhům.

Bod 2: Sociální klimatický fond

Maggie Škabraha Dokupilová (MŽP) představila Sociální klimatický fond (*podrobnosti viz prezentace*). Jednalo se o velmi složité vyjednávání v rámci CZPRES, kde podmínkou schválení EU ETS2 byl vznik SKF. U vyjednávání tohoto nařízení bylo MŽP, proto jsme nyní v pozici koordinace příprav prací souvisejících s implementací SKF. SKF vznikne rok před spuštěním EU ETS2, aby pomohlo s prevencí dopadů na zranitelné skupiny.

Podíl z celkových 65 mld. EUR je pro ČR 2,4 %. Celková alokace SKF bude cca 50 mld. Kč (vč. národního příspěvku). Rozdělení: kompenzace – dočasné (37,5 %), technická pomoc (2,5 %), zbytek alokace je na opatření a investice pro oblast budov a dopravy.

Problematické jsou definice, chybí zkušenosti s jejich implementací na národní úrovni: definice energetické chudoby v nařízení odkazuje na definici ze směrnice o energetické účinnosti budov. Zcela novou definicí je chudoba v dopravě, která zatím není koncepčně uchopena ani na EU úrovni atd. SKP musí být předložen EK do pol. roku 2025, aby mohlo být na jeho základě zahájeno čerpání ze SKF. Platby budou probíhat cca 2x ročně na základě splněných milníků a cílů. SKP má strukturu danou v nařízení.

Beata Hanouskova (MŽP) představila práce související s přípravou SKP. Indikátorová sada byla konzultována s Českým statistickým úřadem i v rámci přípravy nařízení o SKF. Sada je tvořena celkem z 39 indikátorů (kontextové, výstupové, výsledkové) a jejich užití se váže k opatřením a investicím využitým v rámci SKP. Nyní jsou podstatné kontextové indikátory – pro přípravu SKP a analytického východiska. Mimo analytických projektů, které zamýšlíme máme nyní připravenou žádost na podporu z nástroje *Technical Support Instrument (TSI)* Evropské komise, a to konkrétně na podporu přípravy SKP (za ČR máme prioritu č. 5 z cca 15+ podaných projektů). Samotný projekt by se mohl začít realizovat v dubnu/květnu příštího roku. V tomto projektu jsme počítali se zapojením MPO, MMR, MPSV i MD.

Bod 3 a 4: Role PS, různé a diskuze

Ján Čiampor (MPO, ředitel odboru energetické účinnosti a úspor) dotázal se, co uděláme s definicí energetické chudoby, která není ukotvena v českém právním řádu? Ukotví tuto definici MŽP nebo MPO?

Maggie Škabraha Dokupilová (MŽP) odpověděla, že ačkoliv se nejedná o naší gesci, v minulosti jsme vyvíjeli snahu o rozšíření této definice a její zapracování do energetického zákona. Definice je závazná pouze pro nařízení. Nicméně, zůstáváme otevření spolupráci.

Petr Holub (MŽP) zmínil, že energetická chudoba má politický rozměr. Je nutné se zaměřit na její odstranění, ale nástroje jsou stejné pro jakoukoliv jinou chudobu. Tyto nástroje má MPSV. Je nutné definovat pro účely indikátorů, nikoliv nástrojů. Je to tak?

Roman Matoušek (MMR) zdůraznil svou obavu, že je to přesně naopak.

Ján Čiampor (MPO) odpověděl, že mají závazky vyplývající ze směrnice o energetické účinnosti, kde musí cílit na domácnosti ohrožené energetickou chudobou. Směrnici je potřebné transponovat do české legislativy.

Iva Merhautová (MPSV, vrchní ředitelka sekce sociálního pojištění a nepojistných dávek) vysvětlila, jak bylo složité uplatnit tuto definici v případě zranitelného zákazníka. Vždy záleží, kdo je odběratel a s kým je uzavřena smlouva. Smlouva nemusí být vždy uzavřena s tím, kdo je označován jako zranitelný zákazník (např. děti uzavírají smlouvy za své rodiče v důchodovém věku apod.). Z dat dokážeme říct, kdo je zranitelný, ale nedokážeme to rozklíčovat dle dodavatelů energií. Teď se o to pokoušíme.

Roman Matoušek (MMR) upozornil, že energetická chudoba je mnohem hlubší problém. Běžnou chudobu lze řešit jednoduchým sociálním transferem, v případě energetické chudoby do toho vstupují ceny energií a energetická účinnost, kterou nelze snadno řešit přes sociální dávky. Současný sociální systém vznikl pro odlišné problémy. Požádal, aby „definiční fáze“ nebyla podceňována, ale zavedla se na to politická debata.

Ján Čiampor (MPO) zmínil, že pro český právní řád musíme vymyslet naši definici, chtějí k tomu otevřít debatu, poněvadž definice je průřezová.

Jan Kříž (MŽP) budeme tedy hledat i pro účely SKF zpřesňující definici, ale rámec je daný nařízením.

Leo Steiner (MMR) apelujeme při přípravě a rámování SKF myslet na adicionalitu k ostatním fondům. Na dalším jednání je možné zmapovat překryvy.

Beáta Hanousková (MŽP) potvrdila, že MŽP počítá s kontrolou komplementárnosti vůči dalším fondům, bude to mj. součástí náplně projektu TSI, kde se počítá s dalšími ministerstvy (jmenovitě uvedeno MPO, MMR, MPSV, MD) a rovněž může být samotná kontrola jedním z úkolů TPS.

Maggie Škabraha Dokupilová (MŽP) doplnila, že se původně počítalo se startem SKF společně s novým programovým obdobím 28+, ale kvůli ETS 2 a důrazu na prevenci dopadů byl dohodnutý start v r. 2026.

Martin Šimáček (MMR-ASZ) upozornil, že se spousta zranitelných skupin překrývá a plánované incentive, je mohou minout. Analytické práce se musí přizpůsobovat definicím a upozornil, že je potřeba všechny věci, které souvisejí s analytikou, připravit nyní, vzhledem k plánovanému harmonogramu. TPS budou muset umět reagovat na to, co ta analytika přinese, a tomu bude odpovídat jejich struktura.

Václav Karpíšek (MD) odpověděl, že vnímá dopravní chudobu jako problém, a to zejména na venkově. Otázkou je zapojení regionálních dopravců.

Miroslav Daněk (MMR) upozornil na včasné zapojení územních partnerů, tím je možné předejít problémům, které byly spojené s přípravou NPO.

Jan Kříž (MŽP) poprosil o sdílení informací o jakýchkoliv užitečných vstupech ministerstev. Avizoval, že další setkání by se mohlo uskutečnit v lednu 2024.

Výstupem TPS by měly být doporučení podpory pro jednotlivé oblasti a cílové skupiny, na těchto platformách se budou sdílet data, informace a výstupy, které budou použité pro přípravu SKP.

Úkoly:

Číslo	Úkol (popis)	Nositel úkolu	Termín
1	Připravit seznam rezortních koncepcí, strategií (úroveň opatření), analytických podkladů/studií, které mohou být relevantní pro přípravu SKP	MŽP ve spolupráci s ostatními resorty ministerstva	15. 1. 2023
2	Příprava náplně a seznamu členů TPS - zaslat ministerstvům k revizi.	MŽP a následně všechny ministerstva	29. 11. 2023

Seznam příloh zápisu:

Příloha č. 1: souhrnná prezentace z jednání

Příloha č. 2: žádost o podporu z nástroje TSI na přípravu SKP

Příloha č. 3: seznam členů PS SKF

Příloha č. 4: prezenční listina

Zapsala: Beáta Hanousková

V Praze dne 10. 11. 2023